

Гречуха Тетяна Миколаївна**Hrechukha Tetiana,**

студентка 2 курсу ОР «Магістр» ОП «Міжнародні фінанси та інвестиції»,
Навчально-науковий інститут міжнародних відносин
Київського національного університету імені Тараса Шевченка,
м. Київ, Україна

ДЕТЕРМІНАНТИ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ КИТАЮ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ

В умовах глобальних економічних трансформацій Китай демонструє унікальну модель розвитку, яка привертає увагу дослідників та політиків у всьому світі. Незважаючи на вражаючі темпи зростання протягом останніх десятиліть, країна стикається з новими викликами, пов'язаними зі структурними обмеженнями, зниженням зростання продуктивності праці та необхідністю пошуку нових драйверів економічного зростання. У цьому контексті актуальним є дослідження ключових детермінант економічного розвитку Китаю, зокрема ролі прямих іноземних інвестицій та інноваційних технологій, а також аналіз стратегій, які Китай використовує для подолання поточних економічних викликів.

Китай є одним з основних глобальних гравців на міжнародних ринках капіталу, зокрема у секторі прямих іноземних інвестицій (ПІІ). Останні відіграють важливу роль у економічному зростанні та модернізації Китаю. Наприклад, у 2022 р. вартість ПІІ до Китаю сягнула 189 млрд дол. США. Це приблизно на 4,5 % більше, ніж у 2021 р. Загалом, з початком реформ Дена Сяопіна у 1978 р., Китай став активно залучати ПІІ для отримання капіталу, технологій та ноу-хау. За даними групи Світового банку, обсяг накопичених ПІІ в Китаї зріс з 20,6 млрд дол. США у 1990 р. до 1,13 трлн дол. США у 2017 р., а згодом – до 1,75 трлн дол. США у 2022 р. [2]. Китай стабільно посідає перші місця у світових рейтингах реципієнтів прямих іноземних інвестицій. Варто зазначити, що з 2010-х років Китай почав поступово перетворюватись з нетто-імпортера інвестицій у нетто-експортера капіталу. Завдяки державній програмі «Пояс і шлях» Китай здійснив лише інвестицій у різноманітні інфраструктурні проекти по всьому світу на сотні мільярдів доларів.

Дослідження показують, що ПІІ мали значний позитивний вплив на зростання ВВП Китаю. Залучення ПІІ стало вагомим чинником високих темпів економічного зростання Китаю, яке в середньому становило понад 9 % на рік протягом останніх десятиліть до 2018 р. Такі темпи зростання економіки були описані групою Світового банку як «найшвидша продовжувана експансія за рахунок великої економіки в історії» [1]. Таке зростання дозволило Китаю в середньому подвоювати свій ВВП кожні вісім років і допомогло вивести приблизно 800 мільйонів людей із бідності. Китай став найбільшою економікою світу (за паритетом купівельної спроможності), світовим виробником продукції та світовим експортером товарів. Політика поглиблення відкритості китайської економіки для ПІІ сприяло модернізації виробництва, розвитку інновацій та підвищенню конкурентоспроможності Китаю на світовій арені. Крім того, ПІІ сприяли підвищенню продуктивності праці через передачу передових технологій та методів менеджменту. Компанії, створені завдяки притоку ПІІ як філії різних багатонаціональних підприємств, забезпечують близько 20 % податкових надходжень до бюджету Китаю. Можна виділити кілька основних аспектів позитивного впливу ПІІ на економічний розвиток Китаю. По-перше, вони сприяють зростанню виробництва в Китаї, оскільки створюють нові підприємства і робочі місця. По-друге, ПІІ також допомагають оновлювати технологічний парк Китаю. Іноземні інвестори часто передають Китаю передові технології, які сприяють підвищенню продуктивності праці й конкурентоспроможності китайських підприємств. По-третє, ПІІ сприяють диверсифікації економіки Китаю, оскільки вони спрямовуються

в різні галузі економіки. У 2022 р. ПШ в Китай спрямовувалися в такі галузі, як виробництво, роздрібна торгівля, логістика, інформаційні технології, енергетика, транспорт і будівництво [3].

Проте протягом останніх кількох років темпи зростання значно зменшилися в умовах структурних обмежень, включаючи зниження зростання продуктивності робочої сили, підвищення оплати праці, зменшення віддачі від інвестицій та уповільнення продуктивності. Основне завдання для економічної політики Китаю полягає у пошуку нових рушіїв зростання при вирішенні соціальних та екологічних проблем з попереднього шляху розвитку країни. Швидке економічне зростання Китаю перевищило темпи інституційного розвитку, і Китай має здійснити важливі реформи, щоб забезпечити якісний та стійкий шлях зростання. Незважаючи на падіння темпів економічного розвитку Китай поступово виконує свої плани економічної політики.

Для виходу з тупику слабких темпів економічного зростання Китай робить акцент на деяких потенційних джерелах розвитку. З точки зору Пекіну, технології штучного інтелекту (ШІ) у найближче десятиліття будуть головним драйвером розвитку національної економіки і створять для Китаю унікальні переваги при підкоренні нових ринків у глобальному розподілі праці [3]. Крім того, розвиток технологій ШІ вважається важливим внутрішньополітичним завданням. На них заснована створювана в Китаї система контролю над поведінкою громадян (система соціальної довіри), покликана забезпечити соціально-політичну стабільність. Нарешті, Китай робить ставку на ШІ як основу для розвитку унікальних переваг у військово-технологічній сфері. Посилення позиції Китаю в галузі ШІ, що швидко розвивається, обумовлено трьома основними рушійними факторами. По-перше, доступ до величезного внутрішнього ринку, що становить близько 1,4 млрд споживачів. По-друге, ШІ є головним пріоритетом для керівництва країни, і китайський уряд сформулював чітку і амбітну місію щодо ШІ. По-третє, Китай активно захищає свій внутрішній ринок гравців у сфері ШІ від західних компаній. Зовсім недавно Китай також ввів обмеження на експорт деяких інноваційних технологій ШІ з метою забезпечення національної економічної безпеки.

Емпіричні докази демонструють, що прямі іноземні інвестиції відіграли ключову роль у стрімкому економічному зростанні Китаю, сприяючи модернізації виробництва, розвитку інновацій та підвищенню конкурентоспроможності країни на світовій арені. Однак, в умовах сповільнення темпів економічного зростання, Китай активно шукає нові джерела розвитку, роблячи значний акцент на технологіях штучного інтелекту як потенційному драйвері економічного зростання. Ця стратегія має на меті не лише стимулювати економічний розвиток, але й забезпечити Китаю унікальні переваги у глобальному розподілі праці.

Список використаних джерел:

1. Bloomberg. China's Growth Set to Drive World Economy in Post-Pandemic Years. URL: <https://www.bloomberg.com/news/articles/2021-04-06/china-s-growth-set-to-drive-world-economy-in-post-pandemic-years>
2. World Bank. China Economic Update (June 2023). URL: <https://thedocs.worldbank.org/en/doc/a9fcfb131b5dc335abe8d283998fd9f6-0070012023/original/CEU-June-2023-EN.pdf>
3. World Bank. The World Bank in China. Overview. URL: <https://www.worldbank.org/en/country/china/overview>